

Europese Unie

De lidstaten aan het roer!

Visiedocument, hoofdstuk 2

sgp»jongeren, commissie Internationaal

Najaar 2018

2. Europese Unie

De lidstaten aan het roer!

De Europese Unie (EU) is op dit moment voor een belangrijk deel supranationaal en lijkt soms op weg naar een federatie. SGP-jongeren ziet dat als een fundamenteel verkeerde weg: een federale Europese Unie is zowel onwenselijk uit het oogpunt van soevereiniteit, als onwerkbaar vanwege de diversiteit van lidstaten. Daarom moet de EU zo spoedig mogelijk fundamenteel van koers veranderen. SGP-jongeren pleit voor een unie op intergouvernementele basis, waarin landen als gelijkwaardige partners met elkaar samenwerken op thema's waar dat nuttig en nodig is. Anders gezegd moet de Europese Unie weer primair gezien worden als internationale organisatie, in plaats van een nieuwe, hogere bestuurslaag. Samenwerking is volgens SGP-jongeren in veel gevallen nuttig, maar mag geen doel op zich zijn. De kernbegrippen die gelden bij Europese samenwerking zijn subsidiariteit, proportionaliteit, optimale flexibiliteit, gedifferentieerde samenwerking en democratisch draagvlak. Een bescheiden EU die in de basis intergouvernementeel is, is democratischer en efficiënter dan de huidige Brusselse moloch. Internationale samenwerking blijft hoe dan ook onmisbaar. In Europees verband dienen de thema's landbouw en voedsel, milieu en klimaat, energie, handel, migratie, monetair beleid en veiligheid op de agenda te staan. Samenwerking op deze gebieden is niet alleen noodzakelijk, maar ook gunstig voor Nederland. Per thema moet Nederland bekijken of het nodig en wenselijk is dat de EU op deze terreinen bevoegdheden heeft ten koste van de lidstaten. Naast deze kernthema's kan er indien wenselijk op andere thema's samengewerkt worden in Europees verband. Voor SGP-jongeren is het hierbij van groot belang dat dit van onderop uit de lidstaten komt en niet van bovenaf wordt opgelegd. Daarnaast moet er veel meer ruimte komen voor wisselende samenstellingen van landen die willen samenwerken. Ook vindt SGP-jongeren dat Nederland duidelijk moet aangeven dat sommige thema's te allen tijde op het nationale niveau beslist dienen te worden. Hierbij valt te denken aan onderwerpen als defensie, belastingen, sociale zekerheid en onderwijs. De EU moet een meer dienende houding aannemen en samenwerking faciliteren, in plaats van steeds meer bevoegdheden naar zich toetrekken.

Een kleinere EU heeft logischerwijs een bescheidenere begroting tot gevolg. Binnen deze hervormde Unie dient de Europese Commissie (EC) terug te keren naar haar oorspronkelijke taak: een ambtelijk uitvoeringsorgaan van de Raad van Regeringsleiders en Raad van Ministers. Democratische controle op genomen besluiten moet plaatsvinden in de nationale parlementen. Voor het Europees Parlement (EP), dat geen enkel 'volk' vertegenwoordigt, is dus geen bestaansgrond meer. Daarom moet het EP afgeschaft worden en vervangen worden door een raadgevende assemblee, bestaande uit bijvoorbeeld nationale parlementariërs. Om de blijvende werking en het nut van verdragen te waarborgen, dienen deze om de tien jaar geëvalueerd te worden. Soevereiniteitsoverdracht vanuit Den Haag naar Brussel mag volgens SGP-jongeren alleen plaatsvinden als twee-derde meerderheid van de Staten-Generaal ermee instemt¹¹. Verdere uitbreiding van de Unie juicht SGP-jongeren niet toe; strikte handhaving van de Kopenhagencriteria is vereist. Bij het nastreven van deze ambitieuze hervormingen zou Nederland samenwerking moeten zoeken met gelijkgestemde landen. Indien dit niet lukt, zou Nederland opt-outs moeten bedingen. Een Nexit is niet wenselijk gezien het grote belang van vrijhandel voor de Nederlandse economie. Het kernachtige adagium is: samenwerking ja, superstaat nee!

Ever closer union

De EU is gebouwd om een 'steeds hechtere unie' te worden, zoals in meerdere belangrijke EU-verdragen is vastgelegd¹². Vanaf het begin is deze intentie aanwezig geweest. Dat heeft ertoe geleid dat de EU in de afgelopen decennia stappen heeft gezet richting een federale unie, zoals het openen van de binnengrenzen en het invoeren van een gezamenlijke munt. Dit houdt in dat steeds meer soevereiniteit vanuit de nationale hoofdsteden naar Brussel is overgeheveld. SGP-jongeren is ervan overtuigd dat een federatie niet werkt en niet goed is voor Europa. De lidstaten van de EU zijn dermate divers dat een federale superstaat onvermijdelijk zal leiden tot spanningen en tegenspoed. De culturele, economische, demografische en talrijke andere verschillen, die soms diepe wortels hebben, zijn niet eenvoudig weg te poetsen door Brusselse bureaucraten. Daardoor zou een federale EU niet slagkrachtig en niet effectief zijn: one size fits none. Het vertrekpunt van SGP-jongeren is in deze kwestie het subsidiariteitsbeginsel. Concreet houdt dit in dat beslissingen zo decentraal mogelijk genomen moeten worden. Op die manier is overheidsbeleid dichtbij het probleem dat het wil oplossen en dichtbij de burger.

Waar is de Unie, die steeds hechter zou moeten worden, op gebaseerd? De Europese samenwerking wordt soms voorgesteld als een doel op zich, waarbij verdere integratie en soevereiniteitsafdracht steevast worden gevierd als successen, ongeacht de daadwerkelijke gevolgen. SGP-jongeren is het hier niet mee eens. Samenwerking is goed wanneer deze is gebaseerd op gedeelde waarden en belangen en leidt tot gunstige resultaten voor de deelnemende landen, niet als doel op zich.

¹¹ Dit in lijn met een wetsvoorstel van Kees van der Staaij: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30874-17.html>.

¹² Zie het Verdrag van Rome (1957), het Verdrag van Maastricht (1992) en het Verdrag van Amsterdam (1997). Het Verdrag van Lissabon (2007) noemt de frase 'ever closer union' niet letterlijk (wellicht vanuit de redenering dat deze drie woorden veel weerstand zouden oproepen), maar de inhoud van het verdrag volgt in hoge mate uit dit credo.

Een rechtvaardiging die vaak wordt opgevoerd voor de EU is het vergroten van welvaart en het voorkomen van oorlog. Hoewel dit belangrijk en lovenswaardig is, is dit een tamelijk vage basis voor het grootschalige, immer uitdijende EU-project. De stelling dat de EU heeft geleid tot minder oorlogen is niet te verifiëren en is bovendien tamelijk armoedig als verdediging van de EU. Wanneer dit 'argument' gebruikt wordt met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog is het zelfs ongepast. Als wordt geïmpliceerd dat oorlog het enige alternatief voor de EU is, heeft het er alle schijn van dat alle andere argumenten zijn weggelaten. De stelling dat de EU heeft geleid tot meer welvaart bevat meer plausibiliteit (hoewel er de afgelopen jaren veel economische moeilijkheden zijn geweest), maar is ook moeilijk te kwantificeren. SGP-jongeren geeft de voorkeur aan pragmatische, resultaatgerichte samenwerking op concrete onderwerpen. Idealistisch federalisme doet meer kwaad dan goed. Het Verdrag van Lissabon (2007) moet daarom, in zoverre het functioneert als verkapte grondwet en als basis voor een Europese federatie, worden ontmanteld.

De lidstaten aan het roer¹³

Geen federale EU dus. Wat dan wel? Een primair intergouvernementele organisatie, zoals de NAVO, VN, OVSE en OESO dat zijn, zou volgens SGP-jongeren de uitkomst zijn. In een meer intergouvernementele, kleinere EU dient de Europese Commissie (EC) terug te keren naar haar eigenlijke rol, namelijk een ambtelijk, politiek neutraal uitvoeringsorgaan dat in dienst staat van de lidstaten, tenzij de lidstaten in specifieke gevallen anders verzoeken. De samenwerkende lidstaten komen tot besluitvorming in de Raad van Regeringsleiders en de Raad van Ministers.¹⁴ De regeringsleiders en ministers worden dan door hun eigen nationale parlementen bevestigd, gecontroleerd en afgerekend op hun besluiten. Op deze manier kan het huidige systeem van gele en oranje kaarten (waarmee de nationale parlementen de EC een halt kunnen toeroepen) daadwerkelijk een serieuze factor worden, aangevuld met een rode-kaartprocedure¹⁵. Politieke controle in de nationale volksvertegenwoordigingen is vele malen democratischer dan de huidige gang van zaken in het Europees Parlement (EP), dat geen enkel 'volk' vertegenwoordigt. Voor het EP is er geen rol in een primair intergouvernementele Unie. Om die reden moet het EP worden afgeschaft en vervangen door een assemblee, zoals de NAVO die ook kent¹⁶. Deze assemblee ziet erop toe dat het subsidiariteitsbeginsel wordt gehandhaafd. Op terreinen waar dat absoluut nodig en nuttig is, zoals handel en de euro, kunnen deels supranationale bevoegdheden blijven bestaan.

Takenpakket van de EU

In een hoofdzakelijk intergouvernementele Unie zoals hierboven beschreven wordt Europese samenwerking resultaatgericht, in plaats van een doel op zich omdat er een superstaat in de maak is. Gezien de uitdagingen waar Europese landen voor staan, in relatie tot de slagkracht van de nationale regeringen om die te lijf te gaan, kan een aantal kernthema's aangewezen worden waarop de EU een belangrijke rol te spelen heeft. Deze kerngebieden zijn: landbouw en voedsel, milieu en klimaat, energie, handel, migratie, veiligheid en monetair beleid.

In de eerste plaats voedsel en landbouw. Nederland is, na de VS, de tweede landbouwexporteur in de wereld. Enorm veel voedsel wordt op de Europese markt gezet. Andersom importeert Nederland veel voedsel uit andere werelddelen, onder meer uit EU-landen. Het is nu eenmaal zo dat sommige EU-landen meer produceren dan andere. Zo heeft Frankrijk veel graanvelden, Zweden niet. Nederland heeft veel groenten uit glastuinbouw, Zuid-Europese landen exporteren weer citrusvruchten, olijfolie, enzovoorts. Voedsel is een primaire levensbehoefte. Daarmee mag niet geknoeid worden. Ook is het soms rendabel om een product het ene jaar te verbouwen en het andere jaar niet. Toch moet de voedselproductie op z'n minst constant blijven om geen voedseltekort te krijgen en redelijk stabiele prijzen te hebben. Brood en melk moeten niet het volgende jaar drie keer zo duur zijn. Zulke scenario's zijn nu surrealistisch gezien de regulerende rol van de politiek in Europees landbouwbeleid. Naast de constantie en de prijs van het voedsel is ook de voedselzekerheid van evident belang. Hiervoor is een robuust, goed gecoördineerd Europees landbouwbeleid nodig. Dit zou één van de pijlers onder de Europese samenwerking moeten zijn.

Ten tweede is er het milieu- en klimaatvraagstuk. Vervuilde lucht en rivieren stoppen niet bij de grens. Nationale maatregelen hebben te weinig effect op het grotere geheel. Daarom is het goed om het milieubeleid af te stemmen met andere landen.

Een goed milieu is essentieel voor de leefbaarheid en toekomst van de gehele bevolking in alle Europese landen. Centraal beleid is nodig om goed invulling te kunnen geven aan onze taak om rentmeester te zijn van de schepping.

Met dezelfde argumenten bepleit SGP-jongeren een Europese aanpak van de energietransitie van fossiele naar duurzame brandstoffen. Sommige landen hebben meer mogelijkheden wat betreft het opwekken van duurzame energie dan andere.

13 Naar de initiatiefnota uit 2018 van Roelof Bisschop: De lidstaten weer aan het roer. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018Z02784&did=2018D05649>.

14 SGP-jongeren pleit ervoor dat unanimitéitsbesluitvorming in de Raad niet verder wordt vervangen door gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming.

15 Over de gele-kaartprocedure: https://www.europa-nu.nl/id/viommbjhi6ha/gele_kaart; oranje-kaartprocedure: https://www.europa-nu.nl/id/vio3okw0mozw/oranje_kaart.

16 Zolang het EP nog bestaat pleit SGP-jongeren ervoor dat het EP geen transnationaal karakter krijgt door bijvoorbeeld Europese kieslijsten bij verkiezingen.

In elk geval is de noodzaak ertoe voor alle landen hetzelfde, niet in de laatste plaats met het oog op onafhankelijkheid ten opzichte van landen uit het Midden-Oosten en Rusland. Open grenzen gelden ook voor goederen. Zonder controles mogen die binnen de EU over de grenzen worden gebracht. Dit is één van de belangrijkste factoren waarom de haven van Rotterdam zo belangrijk is. Ook veel mkb'ers en consumenten profiteren hiervan. Om dit in stand te houden, is standaardisering en een gelijk speelveld nodig. Ieder land en iedere burger in de Schengenzone kan profiteren van de open grenzen. Dat moet zo blijven. Echter: niet tegen iedere prijs. Er moeten strenge asiel- en immigratieregels gelden en worden gehanteerd door alle lidstaten. Goede grensbewaking is in het belang van alle lidstaten. De lidstaten aan de buitengrenzen hebben een speciale verantwoordelijkheid om deze grenzen te beveiligen. Zij dragen in dit opzicht de primaire verantwoordelijkheid en moeten die ook nemen. Wanneer een land zich niet houdt aan de afspraken, moet het automatisch buiten de grenzenvrije Schengenzone verplaatst worden.

Het is een feit dat we de euro hebben. Daarom moet Europees monetair beleid gericht zijn op de instandhouding van de euro als een sterke, betrouwbare munteenheid. De eenheidsmunt moet uitdrukkelijk niet gebruikt worden als vehikel voor solidariteits- of uitbreidingspolitiek van de EU. Ook moet het voor lidstaten makkelijker worden om de euro (dus niet per se de EU) te kunnen verlaten. SGP-jongeren is tegen een transferunie. Een dergelijk permanent geldinflow van Noord- naar Zuid-Europa is slecht voor de economie van heel Europa: het noorden wordt armer, terwijl de lage concurrentiekracht van het zuiden verder afneemt en wordt verbloed. Daarnaast zorgt een transferunie ervoor dat de solidariteit tussen burgers van verschillende landen verdwijnt, aangezien de lasten terechtkomen bij belastingbetalers in andere landen. Economische en financiële regels, afspraken en toelatingseisen moeten strak gehandhaafd worden.

Het laatste kernthema waarop samenwerking van belang is betreft veiligheid. Criminelen en terroristen opereren niet alleen buiten de grenzen van de wet, maar houden zich dikwijls ook niet aan landsgrenzen. SGP-jongeren is van mening dat een dergelijk grensoverschrijdend probleem een grensoverschrijdende oplossing behoeft. Daarom moeten de nationale politie- en veiligheidsdiensten waar nodig hun werkzaamheden coördineren en inlichtingen uitwisselen. Ook op defensiegebied is intergouvernementele samenwerking aan te bevelen, maar dit mag nooit leiden tot een supranationaal EU-leger, aangezien dit inbreuk zou maken op de soevereiniteit van naties en de NAVO-alliantie zou schaden¹⁷.

Tot slot is er ook een aantal zaken waarover de EU nadrukkelijk geen beslissingsbevoegdheden moet hebben. Naast het genoemde punt van defensie gaat het hierbij om thema's als onderwijs, sociale zekerheid en belastingen.

Flexibiliteit en gedifferentieerde samenwerking

De EU moet samenwerking faciliteren in plaats van steeds meer taken naar zich toetrekken. Hierbij hoort ook dat er veel meer ruimte moet komen voor samenwerking in wisselende samenstellingen van landen. Daarnaast moet het makkelijker worden dat een of meerdere landen niet meedoen (de zogenaamde opt-out) als alle andere wel willen samenwerken op een bepaald punt. Een primair dienende rol van de EU is strijdig met het te allen tijde in één mal willen persen van alle lidstaten. Om het gewenste resultaat te behalen moet Nederland in het bijzonder de samenwerking zoeken met gelijkgezinde landen in de EU.

Lidmaatschappen en verdragen

Europese afspraken liggen vaak vast in verdragen. Soms bestaan deze al decennialang en zijn, door de veranderende omstandigheden, de nadelen inmiddels groter dan de beoogde voordelen. Om ook volgende generaties de gelegenheid te geven om Europese samenwerking bij te sturen, zou een geldigheidsduur van tien jaar moeten worden bepaald voor EU-verdragen. Hierna moeten deze geëvalueerd en opnieuw gevalideerd worden. Ook moet het voor leden makkelijker worden om de Unie te verlaten.

Uitbreiding EU

Jarenlang is de EU door uitbreidingsdrang uitgebreid zonder dat daar goede redenen voor waren. Sommige landen, zoals Bulgarije en Roemenië (beide lid sinds 2007), zijn onderdeel geworden van de Unie terwijl ze daar niet klaar voor waren¹⁸. Dit heeft een nadelig effect gehad op de Unie, aangezien corruptie en armoede op deze manier zijn binnengehaald. Het weggeven van het EU-lidmaatschap mag geen manier zijn om het Brusselse imperium uit te breiden. Verder geeft het een verkeerd signaal aan andere (potentiële) kandidaat-landen.

¹⁷ In hoofdstuk 1 (Defensie en NAVO) wordt dit onderwerp nader besproken.

¹⁸ Dit werd zelfs door de Europese Rekenkamer onderkend in 2007. NRC Handelsblad. (2016, 13 september). Rekenkamer EU was in 2007 tegen toetreding Bulgarije, Roemenië. <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/09/13/rekenkamer-eu-was-in-2007-tegen-toetreding-bulgarije-roemenie-4261617-a1521142>

Anders dan de onzorgvuldige toelating van ongeschikte landen doet vermoeden, zijn de toelatingscriteria, de Kopenhagencriteria uit 1993, erg duidelijk. Deze criteria hebben betrekking op onder andere de democratie, mensenrechten, wetgeving en economie van een land¹⁹. Pas wanneer een land aan alle criteria voldoet, mag het in aanmerking komen voor het EU-lidmaatschap. De Kopenhagencriteria moeten volgens SGP-jongeren als strakke leidraad gehandhaafd worden, wat nu duidelijk niet gebeurt, gezien de toetreding van landen als Bulgarije en Roemenië en de kandidaat-status van een land als Turkije. SGP-jongeren vindt het onbegrijpelijk en onacceptabel dat Turkije, dat historisch, cultureel, religieus en geografisch niet bij Europa hoort en ernstig tekortschiet op het gebied van rechtsstaat en mensenrechten, nog steeds kandidaat-lid is. Het moge duidelijk zijn dat SGP-jongeren wenst dat de kandidaat-status van Turkije onmiddellijk beëindigd wordt en dat de onderhandelingen, voor zover die nog lopen, gestopt worden. Op deze manier zou er ook gelijk een einde komen aan de geldstromen die Turkije ontvangt als kandidaat-lid²⁰. Gezien de vele problemen waar de EU mee kampt, is verdere uitbreiding volgens SGP-jongeren niet verstandig. Orde op zaken stellen binnen de Unie, waarvoor wij in dit document enkele suggesties doen, moet prioriteit hebben boven uitbreiding naar buiten.

Nexit

Als de EU momenteel afstevent op een federatie, moet Nederland dan maar voor een Nexit kiezen? Ons antwoord is: nee. SGP-jongeren is geen voorstander van Nederlandse uittreding uit de Europese Unie, hoofdzakelijk vanwege de economische positie van ons land. Als klein, handeldrijvend land kunnen we het ons niet veroorloven om vervreemd te raken van onze belangrijkste partners. Samenwerking in Europa is zowel noodzakelijk als gunstig voor Nederland. Het is beter om in te zetten op hervormingen en eventueel opt-outs te bedingen, wat onmogelijk zou worden wanneer Nederland de EU definitief verlaat. Daarbij is het belangrijk dat Nederland de samenwerking zoekt met gelijkgezinde landen om gezamenlijk een vuist te kunnen maken. In dit hoofdstuk zijn scherpe en frisse ideeën naar voren gebracht over de toekomst van de EU. SGP-jongeren zou erg enthousiast zijn over een EU die – in lijn met de hierboven geschetste inzichten – radicaal anders georganiseerd is en een radicaal andere koers volgt, omdat deze enorm veel potentie heeft. SGP-jongeren ziet grote kansen en mogelijkheden voor effectieve, pragmatische en resultaatgerichte samenwerking tussen landen in Europa.

Concreet

- De Europese Unie moet een primair intergouvernementele unie worden; indien nodig kunnen enkele exclusieve bevoegdheden blijven bestaan.
- Een kleinere EU moet leiden tot een kleinere begroting.
- Soevereiniteitsoverdracht naar de EU mag alleen plaatshebben als twee-derde meerderheid van de Staten-Generaal daarmee instemt.
- Er moet een einde komen aan het toepassen van de term *ever closer union*, zowel in documenten als in de praktijk.
- De Europese Commissie moet louter nog een ambtelijk uitvoeringsorgaan worden van de Raad van Regeringsleiders en Raad van Ministers, tenzij de lidstaten in specifieke gevallen anders verzoeken.
- Unanimiteitsbesluitvorming in de Raad mag niet verder worden vervangen door gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming.
- De democratische controle op Europese politiek moet plaatsvinden in de nationale parlementen.
- Het gebruik van de gele- en oranje-kaartprocedures moet makkelijker worden, zwaardere consequenties krijgen en aangevuld worden met een rode-kaartprocedure.
- Het Europees Parlement dient afgeschaft te worden. In plaats daarvan komt er een raadgevende assemblee.
- Zolang het EP nog bestaat, mag het EP geen transnationaal karakter krijgen door bijvoorbeeld Europese kieslijsten bij verkiezingen.
- De Europese Unie houdt zich bezig met de kernthema's landbouw en voedsel, milieu en klimaat, energie, handel, migratie, monetair beleid en veiligheid.
- Er komt geen financieel-economische transferunie.
- Er komt geen Europees leger.
- De EU krijgt nadrukkelijk geen zeggenschap over zaken als onderwijs, sociale zekerheid en belastingen.
- Nederland moet voorop lopen bij het voorstellen en uitvoeren van hervormingsvoorstellen van de huidige Europese Unie. Intensief optrekken met gelijkgezinde regeringen in andere EU-lidstaten is daarbij noodzakelijk en belangrijker dan het loyaal blijven aan lidstaten die voor verdere federalisering zijn, ook wanneer deze lidstaten economisch erg belangrijk zijn voor Nederland.

¹⁹ Kopenhagencriteria: https://www.europa-nu.nl/id/vh7eg8yibqzt/criteria_van_kopenhagen.

²⁰ Turkije krijgt als kandidaat-lid in de periode 2014-2020 4,45 miljard euro van de Europese Unie. Het land krijgt al financiële steun sinds 2001. SGP-jongeren, Walter Jordaen. (2016, 27 december). Stop onderhandelingen met Turkije. <https://www.sgpj.nl/posts/stop-onderhandelingen-met-turkije>

- Alle EU-lidmaatschappen en EU-verdragen moeten een geldigheidsduur krijgen van 10 jaar en moeten daarna geëvalueerd en gevalideerd worden.
- Er wordt zeer terughoudend omgegaan met uitbreiding van de EU. Bovendien worden de toelatingseisen (Kopenhagencriteria) streng gehandhaafd.
- Turkije mag geen lid worden van de EU. Daarom moeten de onderhandelingen over het EU-lidmaatschap worden gestopt.
- Nederland moet in de EU blijven (en dus niet kiezen voor een Nexit) en er alles aan doen om de EU van binnenuit radicaal te hervormen.